TEMĂ-CHEIE[1]
Art. 6 § 1 (latura civilă)
Procedura în fața Curții Constituționale

(Ultima actualizare: 31.08.2026)

Introducere

Art. 6 § 1 din Convenție este aplicabil procedurilor în fața Curții Constituționale, în cadrul laturii sale civile, dacă prin acestea hotărăște „asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil" [*Pierre-Bloch împotriva Franței*, 1997, pct. 48; *Voggenreiter împotriva Germaniei*, 2004, pct. 30-33; *Albuquerque Fernandes împotriva Portugaliei*, 2021, pct. 54; *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. împotriva Poloniei*, 2021, pct. 192-209; *Pinkas și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2022, pct. 37-38; mai recent, *Larrañaga Arando și alții împotriva Spaniei*, 2023, pct. 106, privind un recurs „*de amparo*" (acțiune pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale) al magistraților de pe lista finală de candidați cu privire la eșecul continuu al Parlamentului de a continua procesul de numire a unui nou Consiliu General al Magistraturii]. Cu toate acestea, având în vedere că procedurile respective pot diferi semnificativ de procedurile judiciare obișnuite, Curtea a trebuit să adapteze principiile dezvoltate în jurisprudența sa în temeiul art. 6 § 1, precum și să stabilească principii noi. Aceste principii sunt general aplicabile, chiar dacă instanțele constituționale pot varia de la stat la stat.

Vă rugăm să rețineți că această temă-cheie nu se referă la alte proceduri ale instanțelor superioare, cum ar fi procedurile instanțelor supreme sau ale curților de apel.

Principii extrase din jurisprudența actuală

Accesul la o instanță:

- Garanțiile prevăzute la art. 6 § 1 includ dreptul de a obține o soluție definitivă cu privire la o chestiune supusă unei instanțe, inclusiv o decizie privind admisibilitatea și/sau fondul unei plângeri constituționale (*Marini împotriva Albaniei*, 2007, pct. 120).
- O instanță constituțională care poate cerceta procedura contestată numai din punctul de vedere al conformității acesteia cu Constituția, fără a examina toate faptele relevante, nu este considerată ca având competență deplină în sensul art. 6 § 1 [*Chadimová împotriva Republicii Cehe* (MC), 2001, pct. 62; *Zumtobel împotriva Austriei*, 1993, pct. 30].
- Art. 6 nu garantează un drept de acces la o instanță competentă să invalideze sau să anuleze o lege adoptată de organul legislativ. Nu poate fi dedus din această dispoziție nici dreptul unei persoane de a declanșa o decizie a unui organism parlamentar de a solicita o revizuire constituțională a unei legi [*Giulumian și alții împotriva Armeniei* (dec.), 2023, pct. 79].
- Având în vedere natura specifică a unui recurs la Curtea Constituțională, Curtea a acceptat că ar putea fi stricte condițiile de acces la această instanță (*Arribas Antón împotriva Spaniei*, 2015, pct. 50; a se vedea, de asemenea, *Pinkas și alții împotriva Bosniei*

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.
Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

și Herțegovinei, 2022, pct. 48, și *Olivares Zúñiga împotriva Spaniei*, 2022, pct. 29), pentru a garanta securitatea juridică și buna administrare a justiției constituționale la cel mai înalt nivel al ierarhiei judiciare (*Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei*, 2020, pct. 112 și 133; *Albuquerque Fernandes împotriva Portugaliei,* 2021, pct. 68 și 75; *Çela împotriva Albaniei*, 2022, pct. 23).

- Trei factori trebuie luați în considerare atunci când se determină proporționalitatea restrângerilor privind accesul la Curtea Constituțională, și anume (i) dacă modalitățile de exercitare a recursului constituțional pot fi considerate previzibile din punctul de vedere al justițiabilului, (ii) dacă persoana în cauză a trebuit să suporte o sarcină excesivă din cauza erorilor comise în cursul procedurii și (iii) dacă restrângerile în cauză pot fi considerate drept „formalism excesiv" (*Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei*, 2020, pct. 113-116; *Albuquerque Fernandes împotriva Portugaliei,* 2021, pct. 69).

Imparțialitate:

- Testele subiective și obiective se aplică, de asemenea, procedurilor în fața instanțelor constituționale (*Zaklan împotriva Croației*, 2005, pct. 29-32).

Echitatea procedurii:

- Dreptul la o procedură contradictorie se poate aplica și în cadrul procedurilor în fața instanțelor constituționale (*Jírová și alții împotriva Republicii Cehe*, 2005, pct. 59).
- În contextul omisiunii Curții Constituționale de a comunica reclamantului observațiile scrise ale instanțelor generale implicate în cauza sa, Curtea a hotărât că principiile care stau la baza jurisprudenței sale privind egalitatea armelor și echitatea procedurii trebuie interpretate în sensul că impun Curții Constituționale, în toate cazurile în care decide că nu este necesar să comunice observațiile unei părți celorlalte părți în procedura în fața sa, să indice în mod clar în decizia sa motivele pentru care a avut o astfel de poziție (*Chadimová împotriva Republicii Cehe*, 2023, pct. 53).
- Atunci când procedura în fața Curții Constituționale se referă la legislația *ad personam*, persoanelor în cauză trebuie să li se garanteze accesul liber la observațiile celorlalți participanți și posibilitatea reală de a comenta aceste observații (*Ruiz-Mateos împotriva Spaniei*, 1993, pct. 63; *a contrario Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, 2004, pct. 56-61).
- În cazul în care există un mecanism de trimitere preliminară la o instanță constituțională, refuzul unei instanțe naționale de a da curs unei astfel de cereri de trimitere poate, în anumite circumstanțe, să încalce caracterul echitabil al procedurii, cum ar fi atunci când refuzul nu a fost motivat în mod corespunzător (*Šaltinytė împotriva Lituaniei*, 2021, pct. 88; *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. împotriva Poloniei*, 2021, pct. 166).
- Garanțiile consacrate la art. 6 § 1 includ obligația instanțelor, inclusiv a instanțelor constituționale, de a-și motiva suficient deciziile, în special atunci când cauza cu care sunt sesizate se referă la drepturile și libertățile garantate de Convenție (*Paun Jovanović împotriva Serbiei*, 2023, pct. 105-109), la garanțiile independenței judiciare (*Ovcearenko și Kolos împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 126) sau la aspecte noi sau rare cu privire la care nu există o jurisprudență consacrată privind aplicabilitatea lor (*Lorenzo Bragado și alții împotriva Spaniei*, 2023, pct. 143-148).

Ședință publică:

- Atunci când procedura instanței constituționale se limitează la o examinare a problemelor constituționale și implică doar o evaluare a problemei de drept, desfășurarea de ședințe

publice în etapa decisivă a procedurii este suficientă pentru a respecta dispozițiile art. 6 § 1 [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct. 136-82].

- În cadrul procedurii abstracte de control constituțional, statele nu sunt obligate să se asigure că fiecare persoană în cauză este audiată în fața instanței [*Zaklan împotriva Croației* (dec.), 2006].
- Atunci când o cauză specifică este examinată în fața unei instanțe constituționale care acționează în calitate de instanță de prim și unic grad de jurisdicție, trebuie desfășurată o ședință orală, cu excepția cazului în care circumstanțe excepționale justifică renunțarea la aceasta (*Poletan și Azirovik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2017, pct. 36-43).

Durata procedurii:

- Procedura în fața instanței constituționale trebuie să fie luată în considerare la evaluarea caracterului rezonabil al duratei procedurii atunci când rezultatul este de natură să afecteze soluționarea litigiului în fața instanțelor ordinare [*Ruiz-Mateos împotriva Spaniei*, 1993, pct. 35; *Süßmann împotriva Germaniei* (MC), 1996, pct. 39; *Bieliński împotriva Poloniei*, 2022, pct. 47].
- În cazul în care procedura în fața instanței constituționale este încorporată în procedura ordinară, de exemplu atunci când instanțele naționale îi adresează o întrebare privind constituționalitatea unei dispoziții relevante, procedura în fața acesteia poate fi relevantă, într-o măsură mai mare sau mai mică, pentru evaluarea conformității procedurii care stă la baza art. 6 (*Poliah și alții împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 186-192). Cu toate acestea, obligația unei instanțe constituționale de a judeca cauzele într-un termen rezonabil nu poate fi interpretată în același mod ca în cazul unei instanțe obișnuite [*Süßmann împotriva Germaniei* (MC), 1996, pct. 56-58].
- Datorită rolului său de gardian al Constituției, instanța constituțională trebuie să poată lua în considerare și alte considerente decât simpla ordine cronologică de înscriere a cauzelor pe rol, cum ar fi natura unei cauze și importanța acesteia din punct de vedere politic și social [*A.T. împotriva Sloveniei* (dec.), 2022, pct. 21; cu privire la limitele sale, a se vedea *Oršuš și alții împotriva Croației* (MC), 2010, pct. 109].

Exemple notabile

Accesul la o instanță:

- *Ferré Gisbert împotriva Spaniei*, 2009: Interpretarea restrictivă a *dies a quo* care trebuie luată în considerare pentru calcularea termenului de sesizare a Tribunalului Constituțional (încălcare);
- *Klausecker împotriva Germaniei* (dec.), 2015: Restrângeri privind accesul la Curtea Constituțională Federală a Germaniei pentru revizuirea procedurii de recrutare în fața Oficiului European de Brevete atunci când este disponibilă o procedură alternativă rezonabilă (arbitraj) (inadmisibilă);
- *Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei*, 2020: Formalism excesiv în declararea inadmisibilității recursurilor constituționale pentru neîndeplinirea condițiilor legale. Aplicarea principiilor jurisprudențiale stabilite în cauza *Zubac împotriva Croației* (MC), 2018, care se referea la procedura Curții Supreme la procedurile în fața Curții Constituționale (încălcare în ceea ce privește două dintre cereri; neîncălcare pentru a treia cerere);

- *Albuquerque Fernandes împotriva Portugaliei,* 2021: Lipsa excesului de formalism în respingerea, pentru motive procedurale, a unui recurs constituțional formulat de un judecător care contesta o sancțiune disciplinară (neîncălcare).
- *Dragan Kovačević împotriva Croației*, 2022: Refuzul disproporționat de acordare a cheltuielilor de judecată pentru recursul la Curtea Constituțională privind pierderea capacității juridice a reclamantului (încălcare).
- *Çela împotriva Albaniei*, 2022: Respingerea plângerii constituționale din cauza aplicării imprevizibile a unui nou termen (de la doi ani la patru luni) introdus după depunerea plângerii (încălcare).
- *Olivares Zúñiga împotriva Spaniei*, 2022: Recurs „*de amparo*" declarat inadmisibil din cauza unei cerințe imprevizibile de epuizare a unei căi de atac anterioare (încălcare).
- *Supergrav Albania Shpk împotriva Albaniei*, 2023: Respingerea plângerii constituționale a reclamantului ca fiind depusă în afara termenului de patru luni calculat de la data pronunțării deciziei Curții Supreme și nu de la data la care a fost comunicată motivarea deciziei (încălcare).
- *Larrañaga Arando și alții împotriva Spaniei*, 2023: Respingerea recursului „*de amparo*", ca tardiv și fără examinarea fondului, împotriva nerespectării Parlamentului a obligației de a continua procesul de numire a unui nou Consiliu General al Magistraturii, formulat de către magistrații de pe lista finală a candidaților (încălcare).
- *Jarre împotriva Franței*, 2023: respingerea acțiunii reclamanților ca urmare a unei decizii a Consiliului Constituțional de abrogare, în cursul procedurii, a dispoziției care constituia temeiul juridic al acțiunii reclamanților (neîncălcare).
- *Giulumian și alții împotriva Armeniei* (dec.), 2023: încetarea mandatelor judecătorilor Curții Constituționale și ale președintelui, toți numiți pe viață, prin amendamente constituționale care nu pot fi revizuite pe cale judiciară (inadmisibil - incompatibil *ratione materiae*).

Imparțialitate:

- *Steck-Risch și alții împotriva Liechtensteinului*, 2005: Imparțialitatea judecătorului Curții Constituționale într-o țară mică în care sistemul judiciar funcționează cu jumătate de normă și în care aceleași persoane îndeplinesc dubla funcție de judecător și de avocat (neîncălcare);
- *Švarc și Kavnik împotriva Sloveniei*, 2007: Imparțialitatea judecătorului Curții Constituționale care a acționat în calitate de expert legal al adversarului reclamantului în cadrul acțiunii civile în primă instanță (încălcare);
- *Bellizzi împotriva Maltei*, 2011: Pretinsă lipsă de imparțialitate în cazul în care asistentul judiciar al președintelui Curții Constituționale a acționat pentru una dintre părți în cadrul unei acțiuni civile anterioare în aceeași cauză (neîncălcare);
- *Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei*, 2020: Imparțialitatea comitetului de trei judecători al Curții Constituționale care a examinat o excepție împotriva unei decizii de admisibilitate din cauza prezenței judecătorului-raportor care a pronunțat decizia (inadmisibilă);
- *Scerri împotriva Maltei*, 2020: Pretinsa lipsă de imparțialitate a celor trei judecători ai Curții Constituționale care au făcut parte anterior din completul curții de apel care s-a pronunțat asupra recursului reclamantului, precum și asupra cererii acestuia de sesizare a Curții Constituționale (încălcare);
- *Federația Croată de Golf împotriva Croației*, 2020: Pretinsa lipsă de imparțialitate a unui judecător care a făcut parte dintr-un complet de trei judecători ai Curții Constituționale,

deși era soția președintelui clubului de golf împotriva căruia asociația reclamantă a inițiat procedura de executare (încălcare).

Instanță instituită de lege:

- *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. împotriva Poloniei*, 2021: Unul dintre judecătorii Curții Constituționale, care a examinat plângerea constituțională a societății reclamante, nu a fost ales în conformitate cu dreptul intern. Testul în trei pași formulat în cauza *Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei* (MC), 2020, aplicat unei cauze civile aflate pe rolul Curții Constituționale (încălcare).

Durata procedurii:

- *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), pct. 2005. Durata procedurilor în fața Curții Constituționale Federale a Germaniei privind exproprierile din perioada comunistă în contextul unic al reunificării Germaniei (inadmisibilă);
- *Janković împotriva Croației* (dec.), 2000: Durata procedurii constituționale privind pensia militară a unui ofițer pensionat al armatei populare iugoslave, care implică probleme juridice complexe în contextul dizolvării fostei Iugoslavii (inadmisibilă);
- *Oršuš și alții împotriva Croației* (MC), 2010: Durata procedurii în fața Curții Constituționale durează mai mult de patru ani (încălcare);
- *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020: Durata procedurii de aproape cinci ani în fața Curții Constituționale într-o cauză legată de anularea și revocarea acțiunilor societății reclamante într-o bancă privată (încălcare);
- *Shorazova împotriva Maltei*, 2022: Durata procedurii de recurs constituțional, care a durat aproape cinci ani pentru două jurisdicții, nu este excesivă în circumstanțele specifice ale cauzei (neîncălcare);
- *A.T. împotriva Sloveniei* (dec.), 2022: Durata procedurii în fața Curții Constituționale, de aproximativ trei ani și o lună, nu este excesivă în raport cu complexitatea problemelor ridicate în cauză (inadmisibilă).

Trimiteri suplimentare

Consiliul Europei:

- Justiție constituțională – Cooperare între Comisia de la Veneția și instanțele constituționale

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Ruiz-Mateos împotriva Spaniei*, 23 iunie 1993, seria A nr. 262 (încălcare)
- *Süßmann împotriva Germaniei* (MC), 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV (neîncălcare);
- *Pierre-Bloch împotriva Franței*, 21 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VI (inaplicabilitatea art. 6 § 1)
- *Milatová și alții împotriva Republicii Cehe* (MC), nr. 61811/00, CEDO 2005-V (neîncălcare);
- *Albuquerque Fernandes împotriva Portugaliei,* nr. 50160/13, 12 ianuarie 2021 (neîncălcare);
- *Advance Pharma sp. z o.o împotriva Poloniei*, nr. 4907/18, 7 mai 2021 (încălcare).

Alte cauze care intră sub incidența art. 6:

- *Deumeland împotriva Germaniei*, 29 mai 1986, seria A nr. 100 (încălcare);
- *Zumtobel împotriva Austriei*, 21 septembrie 1993, seria A nr. 268-A (neîncălcare);
- *Pammel împotriva Germaniei*, 1 iulie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-IV (încălcare);
- *Janković împotriva Croației* (dec.), nr. 43440/98, CEDO 2000-X (inadmisibilă - vădit nefondată);
- *Malhous împotriva Republicii Cehe* (MC), nr. 33071/96, 12 iulie 2001 (încălcare);
- *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), nr. 39794/98, CEDO 2002-VII (inadmisibilă - vădit nefondată);
- *Niederböster împotriva Germaniei*, nr. 39547/98, CEDO 2003-IV (extrase) (încălcare);
- *Voggenreiter împotriva Germaniei*, nr. 47169/99, CEDO 2004-I (extrase) (încălcare);
- *Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, nr. 62543/00, CEDO 2004-III (neîncălcare);
- *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), nr. 71916/01 și alte 2, CEDO 2005-I (inadmisibilă - vădit nefondată);
- *Steck-Risch și alții împotriva Liechtensteinului*, nr. 63151/00, 19 mai 2005 (încălcare);
- *Mežnarić împotriva Croației*, nr. 71615/01, 15 iulie 2005 (încălcare);
- *Gavella împotriva Croației* (dec.), nr. 33244/02, CEDO 2006-XII (extrase) (inadmisibilă - vădit nefondată);
- *Pronina împotriva Ucrainei*, nr. 63566/00, 18 iulie 2006 (încălcare);
- *Švarc și Kavnik împotriva Sloveniei*, nr. 75617/01, 8 februarie 2007 (încălcare);
- *Marini împotriva Albaniei*, nr. 3738/02, 18 decembrie 2007 (încălcare);
- *Olujić împotriva Croației*, nr. 22330/05, 5 februarie 2009 (încălcare);
- *Gaspari împotriva Sloveniei*, nr. 21055/03, 21 iulie 2009 (încălcare);
- *Ferré Gisbert împotriva Spaniei*, nr. 39590/05, 13 octombrie 2009 (încălcare);
- *Oršuš și alții împotriva Croației* (MC), nr. 15766/03, CEDO 2010 (încălcare);
- *Paksas împotriva Lituaniei* (MC), nr. 34932/04, CEDO 2011 (extrase) (inaplicabilitatea art. 6 § 2);
- *Kübler împotriva Germaniei*, nr. 32715/06, 13 ianuarie 2011 (încălcare);
- *Bellizzi împotriva Maltei*, nr. 46575/09, 21 iunie 2011 (neîncălcare);

- *Klausecker împotriva Germaniei* (dec.), nr. 415/07, 6 ianuarie 2015 (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *Arribas Antón împotriva Spaniei*, nr. 16563/11, 20 ianuarie 2015 (neîncălcare);
- *Selmani și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, nr. 67259/14, 9 februarie 2017 (încălcare);
- *Acar și alții împotriva Turciei* (dec.), nr. 26878/07 și 32446/07, 12 decembrie 2017 (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *Arrozpide Sarasola și alții împotriva Spaniei*, nr. 65101/16 și alte 2, 23 octombrie 2018 (încălcare);
- *Fraile Iturralde împotriva Italiei* (dec.), nr. 66498/17, 7 mai 2019 (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *Grace Gatt împotriva Maltei*, nr. 46466/16, 8 octombrie 2019 (încălcare);
- *Poliah și alții împotriva Ucrainei*, nr. 58812/15 și alte 4, 17 octombrie 2019 (încălcare);
- *Alminovici împotriva Rusiei* (dec.), nr. 24192/05, 22 octombrie 2019 (inaplicabilitatea art. 6);
- *Dos Santos Calado și alții împotriva Portugaliei*, nr. 55997/14 și alte 3, 31 martie 2020 (încălcare în ceea ce privește accesul la instanță în două dintre cereri, neîncălcare în ceea ce privește cealaltă cerere; vădit nefondată în ceea ce privește imparțialitatea);
- *Scerri împotriva Maltei*, nr. 36318/18, 7 iulie 2020 (încălcare);
- *Project-Tade d.o.o. împotriva Croației*, nr. 1920/14, 19 noiembrie 2020 (încălcare);
- *Federația Croată de Golf împotriva Croației*, nr. 66994/14, 17 decembrie 2020 (încălcare);
- *Šaltinytė împotriva Lituaniei*, nr. 32934/19, 26 octombrie 2021 (încălcare);
- *Dragan Kovačević împotriva Croației*, nr. 49281/15, 12 mai 2022 (încălcare);
- *Bieliński împotriva Poloniei*, nr. 48762/19, 21 iulie 2022 (încălcare);
- *Shorazova împotriva Maltei*, nr. 51853/19, 3 martie 2022 (neîncălcare);
- *A.T. împotriva Sloveniei* (dec.), nr. 20952/21, 20 septembrie 2022 (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *Pinkas și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, nr. 8701/21, 4 octombrie 2022 (neîncălcare);
- *Çela împotriva Albaniei,* nr. 73274/17, 29 noiembrie 2022 (încălcare);
- *Olivares Zúñiga împotriva Spaniei*, nr. 11/18, 15 decembrie 2022 (încălcare);
- *Ovciarenko și Kolos împotriva Ucrainei*, nr. 27276/15 și 33692/15, 12 ianuarie 2023 (încălcare);
- *Janáček împotriva Republicii Cehe*, nr. 9634/17, 2 februarie 2023 (încălcare);
- *Paun Jovanović împotriva Serbiei*, nr. 41394/15, 7 februarie 2023 (încălcare);
- *Supergrav Albania Shpk împotriva Albaniei*, nr. 20702/18, 9 mai 2023 (încălcare);
- *Lorenzo Bragado și alții împotriva Spaniei*, nr. 53193/21 și alte 5, 22 iunie 2023 (încălcare);
- *Ghiulumian și alții împotriva Armeniei* (dec.), nr. 25240/20, 21 noiembrie 2023 (inadmisibilă – incompatibilă *ratione materiae*);
- *Jarre împotriva Franței*, nr. 14157/18, 15 februarie 2024 (neîncălcare).